

Praha 11. 6. 2009

17

Činnost ambulantních psychiatrických zařízení v roce 2008

Activity of out-patient establishments of psychiatric care in 2008

Souhrn

Počet ambulantních psychiatrických ošetření-vyšetření klesl oproti předchozímu roku o 3 % (tj. na 2 550 180 vyšetření), ale nárůst byl zaznamenán u počtu prvních ošetření (o necelé 1 %). Celkově bylo v roce 2008 ošetřeno 466 352 pacientů, psychiatrickou péčí vyhledávaly častěji ženy. Aktuální informace o činnosti oboru psychiatrie přináší také údaje o struktuře prvních ošetření v ambulantních psychiatrických zařízeních, mírách incidence a prevalence vybraných skupin psychiatrických diagnóz a jejich regionální diferenciaci a o počtech vyšetření na HIV, HAV, HBsAg a HCV provedených na ambulantních odděleních a pracovištích psychiatrie a sexuologie.

Summary

Number of psychiatric examinations has decreased about 3 % since previous year (it is exactly 2 550 180 examinations), but growing number of the first psychiatric examinations in out-patient care has been founded (about 1 %). Altogether 466 352 patients were treated in 2008; women often needed psychiatric care. Actual information about activity in branch of psychiatry contents also data about structure of the first psychiatric examinations in out-patient care, incidence and prevalence of selected psychiatric groups of diagnoses and their regional dislocation and about number of examinations on HIV, HAV, HBsAg and HCV realised in psychiatric departments and establishments of out-patient care.

Aktuální informace o činnosti oboru psychiatrie čerpá z údajů pravidelného ročního sběru dat v rámci programu statistických zjišťování NZIS, konkrétně z ročního výkazu o činnosti zdravotnických zařízení pro obor psychiatrie. Tento výkaz vyplňují každoročně všechna ambulantní pracoviště psychiatrie, ambulantní pracoviště AT, sexuologie, gerontopsychiatrie (včetně ambulantních částí nemocnic), zařízení poskytující parciální hospitalizaci (stacionáře), zařízení krizové intervence, pracoviště drogové závislosti, ambulantní pracoviště psychiatrických léčeb a zařízení pro léčbu drogových závislostí. Vyplňování se týká všech zdravotnických zařízení bez ohledu na jejich zřizovatele.

V roce 2008 bylo v České republice celkem 802 ambulantních oddělení a pracovišť psychiatrie (o 8 zařízení více než v roce 2007). Návratnost výkazu byla 94 %. Přílohu výkazu A013 vyplnilo celkem 357 oddělení a pracovišť, která zajišťovala péči o AT pacienty, tj. o 4 % méně než v roce 2007.

V roce 2008 byl na výkaz o činnosti přidán nový ukazatel „průměrný roční přepočtený počet pracovníků (včetně smluvních)“, který je součtem přepočteného počtu pracovníků celkem za jednotlivé měsíce sledovaného období dělený počtem měsíců sledovaného období. Všechny ukazatele, které se vztahují k počtu pracovníků, jsou přepočítány k tomuto novému ukazateli. Pro srovnání úvazků pracovníků s předchozím rokem je ale používán ukazatel „přepočtené počty“ stejně jako v předchozích aktuálních informacích.

Činnost na odděleních a pracovištích psychiatrie zajišťovalo celkem 1 232,01 odborných pracovníků (průměrný roční přepočtený počet pracovníků včetně smluvních pracovníků). Z celkového počtu bylo 718,10 lékařů, z nich 685,90 mělo specializaci v oboru psychiatrie. Počet zdravotnických pracovníků nelékařů s odbornou způsobilostí (ZPBD) činil 395,46 úvazku, psychologů 80,70 úvazku a ostatních odborných pracovníků 37,75 úvazku. Ve srovnání s rokem 2007 došlo k nárůstu přepočteného počtu úvazků odborných pracovníků o téměř 3 %, tj. o 31,41 úvazku. V samostatných ordinacích lékařů specialistů poskytovalo péči téměř 66 % z celkového počtu odborných pracovníků, v ostatních ambulantních zařízeních 7 % a v ambulantních částech lůžkových zařízení 27 % odborných pracovníků.

Celkem bylo na odděleních a pracovištích psychiatrie provedeno 2 550 180 vyšetření-ošetření, o 3 % méně než v předešlém roce. Od roku 2000 jejich počet vzrostl o téměř čtvrtinu. Celkem bylo ve sledovaném roce ošetřeno 466 352 pacientů (rovná se počtu prvních ošetření) a proti předešlému roku došlo k jejich nepatrnému nárůstu o necelé 1 % (o 1 516 pacientů). Při porovnání s rokem 2000 dochází u dospělé populace k nárůstu počtu pacientů o více než třetinu (34 %) a rychleji roste počet žen než mužů. Počet pacientů ve věkové skupině 0–19 let během posledních osmi let klesl o více než 4 %.

Stejně jako v předešlých letech i v roce 2008 vyhledaly psychiatrickou péči častěji ženy než muži. Jejich podíl na celkovém počtu vyšetření i na počtu prvních vyšetření činil přibližně 60 % a jejich podíl byl téměř stejný i při srovnání v jednotlivých krajích.

Statisticky je sledována prevalence (počet léčených pacientů v daném roce) u vybraných skupin diagnóz. Nejčastějšími vyšetřeními u pacientů byly stejně jako v předešlých letech neurotické poruchy (38,6 %) a afektivní poruchy (19,1 %). Dalšími častými poruchami, které byly u pacientů diagnostikovány, byly organické duševní poruchy a schizofrenie, i když jejich výskyt byl v porovnání s předchozími skupinami diagnóz již nižší a podíl ošetření pro tato onemocnění byl u organických duševních chorob 10,6 % a u schizofrenie 8,8 %.

Proti předchozímu roku nedošlo u většiny sledovaných diagnóz k významnějšímu nárůstu či úbytku pacientů. K většímu nárůstu počtu pacientů došlo pouze u neurčených duševních poruch, a to o téměř 14 % (o 262 pacientů) a u patologického hráčství (o téměř 11 %, tj. o 97 pacientů). K většímu poklesu počtu pacientů došlo u neplodnosti (o více než 17, tj. o 529 pacientů).

Nejvyšší míra prevalence u vybraných psychiatrických diagnóz byla zjištěna, stejně jako v předchozích letech, u skupin diagnóz neurotické poruchy (173,8 ošetření na 10 tisíc obyvatel), afektivní poruchy (85,8 ošetření) a organické duševní poruchy (47,8 ošetření).

Celková míra prevalence byla nejvyšší v Hlavním městě Praze, a to o 78 % vyšší než průměr za republiku a v Olomouckém kraji (o 36 % vyšší). Hluboko pod celorepublikovým průměrem byl tento ukazatel v Karlovarském kraji (o 39 %) a ve Středočeském kraji, a to o téměř 31 %. Je nutné upozornit, že pacienti jsou sledováni podle sídla zdravotnického zařízení, nikoli podle adresy trvalého bydliště.

Dále je sledována incidence (počet nově zjištěných onemocnění) u vybraných skupin diagnóz. Také tento ukazatel byl nejvyšší u neurotických poruch (44,3 % z celkového počtu nově zjištěných onemocnění), afektivních poruch (15,6 %) a u organických duševních poruch (11,8 %).

Míra incidence a prevalence u většiny vybraných psychiatrických diagnóz byla jednou z nejvyšších v Hlavním městě Praze, vyjma skupiny diagnóz mentální retardace, které jsou v tomto kraji už několik let hluboko pod celorepublikovým průměrem.

Míra incidence a prevalence byla vyšší v ostatních krajích než v Hlavním městě Praze především u diagnózy F10 - poruchy vyvolané alkoholem. Nejvyšší incidenci i prevalenci u této diagnózy měl Olomoucký kraj, a to více než dvakrát vyšší míru incidence a více než o tři čtvrtiny vyšší prevalenci než průměr za ČR. Dále byly tyto ukazatele vyšší v ostatních krajích u skupiny diagnóz vývojové poruchy v dětství a adolescenci, kde byla nejvyšší míra incidence i prevalence v Královéhradeckém kraji (incidence téměř dvakrát vyšší a prevalence o 84 % vyšší než celorepublikový průměr).

Z porovnání počtu pacientů v jednotlivých skupinách psychiatrických diagnóz podle pohlaví je zřejmé, že se ženy častěji potýkají s afektivními, neurotickými a organickými duševními poruchami, kde tvoří kolem 66 % žen z celkového počtu pacientů, a schizofrenií (více než 54 %). Muži jsou výrazně častěji ošetřováni v souvislosti se sexuálními poruchami / deviacemi, s poruchami vyvolanými alkoholem a ostatními psychoaktivními látkami a s vývojovými poruchami v dětství a adolescenci. Měli také významný podíl vyšetření na diagnózu patologické hráčství (více než 93 % z 1 383 pacientů) a sexuální dysfunkce (tři čtvrtiny z 8 981 pacientů).

I přesto, že osoby do 20 let tvořily v roce 2008 pětinu z celkového počtu obyvatel ČR, byl jejich podíl u vybraných skupin diagnóz pouze 10 % z celkového počtu pacientů. Větší podíl těchto pacientů byl pouze u vývojových poruch mužských pohlavních orgánů, a to více než 58 %, u mentálních retardací, a to jedna čtvrtina z celkového počtu pacientů s touto diagnózou, u neurčené duševní poruchy (více než 16 %) a u poruch vyvolaných ostatními psychoaktivními látkami (téměř 14 % pacientů ve věkové skupině 0–19 let).

U dětí ve věku 0–14 let byly nejčastější diagnózou vývojové poruchy v dětství a adolescenci a neurotické poruchy, pro které se léčilo dohromady více než 85 % z celkového počtu pacientů této věkové kategorie.

Na ambulantních odděleních a pracovištích psychiatrie a sexuologie bylo ve sledovaném roce provedeno celkem 1 752 vyšetření na HIV, z toho u 4 osob byl provedený test pozitivní. Dále bylo vyšetřeno 2 316 vzorků na HAV (hepatitis A virus způsobující virový zánět jater typu A), 2 651 vzorků na HBsAg (australský antigen, jehož přítomnost svědčí o onemocnění, eventuálně o nosičství virového zánětu jater typu B) a 2 585 testů na HCV (hepatitis C virus způsobující virový zánět jater typu C). Pozitivní výsledek byl zjištěn u 188 vyšetření v případě HAV, 106 v případě HBsAg a 825 na virus HCV.

V roce 2008 došlo, stejně jako v předchozích letech, k meziročnímu poklesu celkového počtu ošetření-vyšetření, a to o 3% (o 81 847 vyšetření), ale vzrostl počet prvních vyšetření, tedy počet vyšetřených osob na duševní poruchy, o méně než 1 % (o 1 516 pacientů). Největší nárůst míry incidence proti roku 2007 byl zaznamenán u neurčené duševní poruchy (F99) o více než 36 % a skupiny diagnóz F70–F79 - mentální retardace, a to o 14,2 %. Míra prevalence vzrostla také nejvíce u neurčené duševní poruchy (F99), a to o více než 13 %, a u skupiny diagnóz F80–F98 - vývojové poruchy v dětství a adolescenci (o necelá 4 %).

Vypracovala: Ing. Blanka Nechanská

Míra incidence a prevalence u vybraných psychiatrických diagnóz

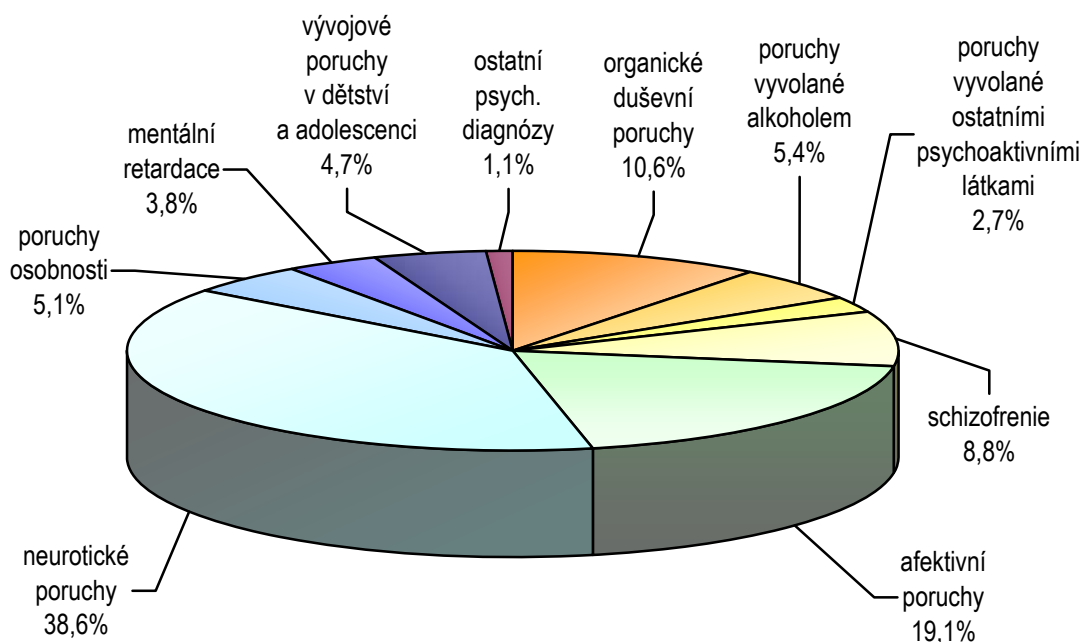
Kraj	Organické duševní poruchy F00–F09		Poruchy vyvolané alkoholem F10		Poruchy vyvol. ostat. psychoaktiv. látkami F11–F19		Schizofrenie F20–F29		Afektivní poruchy F30–F39		Neurotické poruchy F40–F48 F50–F59	
	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.
	na 10 000 obyvatel											
Hl. m. Praha	12,3	68,4	9,0	30,1	10,4	33,9	5,7	58,1	30,9	176,1	72,1	313,1
Středočeský	8,7	42,4	3,1	11,8	2,0	8,5	2,2	25,9	10,1	66,1	26,7	128,5
Jihočeský	8,1	43,0	4,6	14,4	2,1	8,5	2,9	35,0	11,6	76,1	33,0	154,8
Plzeňský	16,0	43,5	7,6	20,0	4,4	20,0	6,1	32,4	18,2	70,6	57,6	189,1
Karlovarský	12,6	36,1	3,2	9,8	2,4	5,6	2,7	23,7	19,0	50,9	33,9	93,7
Ústecký	9,0	38,7	2,7	12,3	2,5	13,3	2,9	38,0	11,1	70,9	38,4	134,6
Liberecký	7,3	23,9	4,1	16,4	2,7	6,2	3,7	35,2	13,5	65,4	36,7	132,7
Královéhradecký	10,4	32,9	6,2	19,4	2,2	7,6	5,2	37,2	14,0	73,3	49,3	181,1
Pardubický	13,5	56,3	7,1	20,6	1,3	3,5	6,2	42,1	15,9	89,1	35,1	139,7
Vysočina	7,8	38,2	4,4	19,8	1,0	5,6	3,0	30,7	19,2	107,5	29,9	113,7
Jihomoravský	17,8	50,0	7,1	26,7	3,3	10,2	3,8	39,4	13,8	82,8	53,1	197,5
Olomoucký	11,4	52,4	14,1	43,1	6,1	14,9	5,1	54,9	22,7	121,2	59,5	221,9
Zlínský	10,0	35,1	10,5	38,7	1,4	3,1	4,3	45,8	10,8	51,0	38,6	135,8
Moravskoslezský	14,9	63,6	7,6	39,0	2,0	9,6	4,4	42,0	8,7	50,5	37,5	151,1
ČR	11,8	47,8	6,6	24,3	3,5	12,3	4,1	39,8	15,6	85,8	44,3	173,8

Kraj	Poruchy osobnosti F60–F63 F68–F69		Sexuální poruchy F64–F66		Mentální retardace F70–F79		Vývojové poruchy v dětství a adolescenci F80–F98		Neurčená duševní porucha F99		Neplodnost N46, N97		Vývojové poruchy mužských pohl. orgánů Q53–Q55	
	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.
	na 10 000 obyvatel													
Hl. m. Praha	9,1	49,2	1,4	9,8	1,0	7,9	8,2	23,7	1,4	4,5	1,2	11,6	-	0,4
Středočeský	4,3	14,9	0,1	1,2	1,9	15,4	2,7	9,8	0,1	0,5	1,1	2,4	-	-
Jihočeský	3,2	17,5	0,1	0,9	1,5	16,2	5,1	20,9	0,1	0,1	0,3	0,6	-	-
Plzeňský	6,3	34,4	0,5	1,1	4,1	19,3	9,1	20,6	3,6	7,2	-	-	-	-
Karlovarský	6,7	14,1	-	0,4	2,1	19,6	4,7	16,7	0,6	1,2	-	-	-	-
Ústecký	4,0	16,4	0,2	2,9	3,2	24,9	7,9	26,0	0,2	0,6	1,0	4,8	0,3	0,3
Liberecký	3,4	13,5	0,3	3,2	2,0	10,4	1,1	18,1	0,2	0,6	1,6	4,5	-	-
Královéhradecký	5,8	34,2	0,1	1,1	2,1	20,1	11,5	39,2	0,3	0,8	1,3	1,6	0,0	0,0
Pardubický	4,4	17,0	0,1	1,1	2,6	22,3	4,3	16,4	0,9	2,1	-	-	-	-
Vysočina	3,3	13,6	0,6	3,3	1,8	16,1	3,8	10,8	-	0,1	0,1	0,1	-	-
Jihomoravský	4,7	17,4	0,3	3,9	1,9	16,5	5,4	24,6	0,2	0,6	0,2	0,3	0,1	0,1
Olomoucký	11,8	35,1	1,2	3,7	4,6	25,4	7,9	26,8	9,3	11,1	-	0,0	-	0,0
Zlínský	3,6	12,7	0,0	0,1	2,2	17,5	7,3	19,1	0,4	0,5	-	-	-	-
Moravskoslezský	3,3	17,2	0,3	1,3	1,6	18,0	3,3	23,7	0,2	0,3	0,1	0,2	0,0	0,0
ČR	5,3	22,9	0,4	2,9	2,2	17,3	5,8	21,3	1,1	2,1	0,5	2,4	0,0	0,1

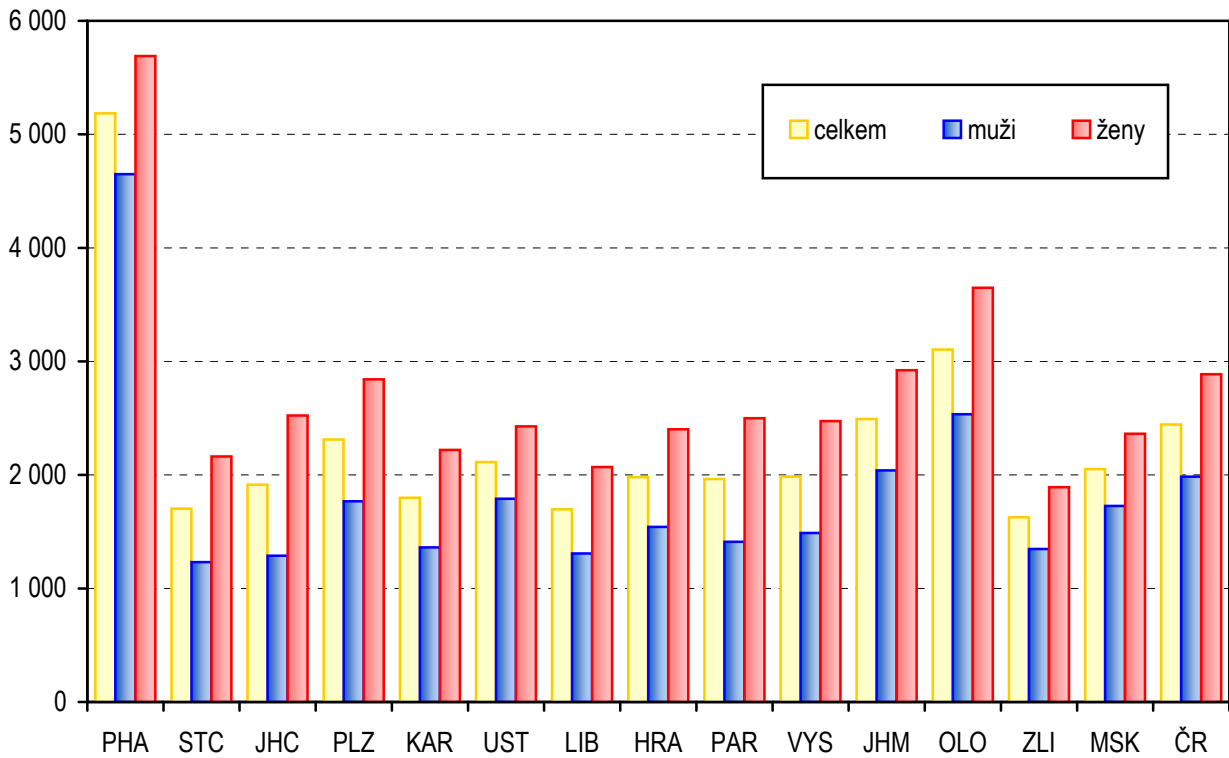
Vybrané psychiatrické diagnózy podle pohlaví a věkových skupin

Vybrané diagnózy	Celkem	z toho v procentech			
		ženy	0–14 let	15–19 let	20 let a více
organické duševní poruchy (F00–F09)	49 901	62,8	0,3	0,5	99,2
poruchy vyvolané alkoholem (F10)	25 347	34,1	0,1	2,6	97,3
poruchy vyvolané ostatními psychoaktivními látkami (F11–F19)	12 800	32,8	0,6	13,0	86,4
schizofrenie (F20–F29)	41 558	54,1	0,2	2,6	97,3
afektivní poruchy (F30–F39)	89 523	68,8	0,4	2,0	97,6
neurotické poruchy (F40–F48, F50–F59)	181 242	67,6	2,0	4,6	93,5
z toho sexuální dysfunkce (F52)	8 981	25,7	0,2	6,9	93,0
poruchy osobnosti (F60–F63, F68–F69)	23 888	46,1	0,5	6,7	92,8
z toho patologické hráčství (F63.0)	1 383	6,1	0,4	11,1	88,5
sexuální poruchy/deviace (F64–F66)	3 006	21,9	1,7	7,1	91,3
mentální retardace (F70–F79)	17 992	43,2	13,2	12,4	74,4
vývojové poruchy v dětství a adolescenci (F80–F98)	22 260	33,6	70,7	29,3	x
neurčená duševní porucha (F99)	2 148	43,5	4,0	12,2	83,8
neploidnost (N46,N97)	2 497	13,4	-	3,4	96,6
vývojové poruchy mužských pohlavních orgánů (Q53–Q55)	96	x	27,1	31,3	41,7

Struktura počtu prvních ošetření v ambulantních psychiatrických zařízeních v roce 2008 - skupiny psychiatrických diagnóz

**Počet ambulantních ošetření-vyšetření v oboru psychiatrie
na 10 000 obyvatel**

**Podíl prvních ošetření ve sledovaném roce na vybrané diagnózy
podle pohlaví**

